

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1
Οι βασικές διαφορές ανάμεσα στην ακαδημαϊκή
και τη βιομηχανική έρευνα

	Ακαδημαϊκή έρευνα	Βιομηχανική έρευνα
Στόχος	Προώθηση της γνώσης.	Προώθηση της επιχείρησης.
Επιλογή θέματος	Βασίζεται στην εμπειρία και τα προσωπικά κίνητρα.	Βασίζεται στις ανάγκες της επιχείρησης και στις δεξιότητες του προσωπικού.
Αντικείμενο ενδιαφέροντος	Φαινόμενα και τεχνικές.	Προϊόντα και διαδικασίες.
Προσέγγιση	Ενδεδειγμένες αναζητήσεις.	Σημασία έχουν τα έγκαιρα αποτελέσματα.
Δημοσιεύσεις	Είναι ο κανόνας και, μάλιστα, ενθαρρύνονται.	Επιτρέπονται, μόνο εφόσον τα αποτελέσματα δεν είναι απόρρητα.
Αποτίμηση	Προώθηση της γνώσης και κατάρτιση νέων ερευνητών.	Προώθηση της ανταγωνιστικής θέσης της επιχείρησης.

Όπως σαφώς φαίνεται στον Πίνακα 1.1, ακαδημαϊκή και βιομηχανική έρευνα διαφέρουν σημαντικά, τουλάχιστον σε σχέση με τα έξι κύρια ζητήματα για τα οποία γίνεται η σύγκριση. Τα ζητήματα αυτά καλύπτουν όλο το φάσμα των ερευνητικών δράσεων, από τον προσανατολισμό έως τη δημοσιοποίηση και την αξιολόγησή τους. Επιπλέον, μια έμμεση ανάγνωση των στοιχείων αυτού του πίνακα οριοθετεί και τις διαφορές στις δραστηριότητες και, γενικότερα, στο πλαίσιο δουλειάς των εργαζόμενων στους αντίστοιχους επαγγελματικούς χώρους. Τέλος, μια μεγαλύτερη εμβάθυνση στις διαφορές αυτές οδηγεί και στο διαφορετικό πλέγμα ικανοτήτων και δεξιοτήτων που απαιτείται να έχουν οι αντίστοιχοι ερευνητές.

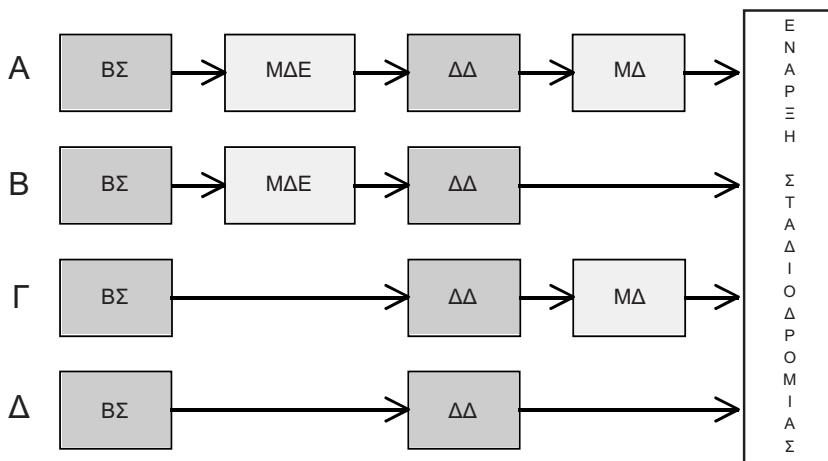
Ανάμεσα στα συγκεκριμένα ζητήματα της σταδιοδρομίας των ερευνητών, που είναι και το κύριο αντικείμενο της παρούσας συζήτησης, διακρίνονται αρκετά έκδηλες διαφορές, που συνοψίζονται στα ακόλουθα:

- Από οικονομική άποψη ο ιδιωτικός τομέας συνήθως προσφέρει καλύτερες αποδοχές, ιδίως μετά από κάποια χρόνια επαγγελματικής εμπειρίας. Ως αντίβαρο των υψηλότερων ανταμοιβών, ο ερευνητής συχνά αποδέχεται τη μειωμένη ερευνητική ελευθερία και, γενικότερα, ένα εργασιακό περιβάλλον προσανατολισμένο σε επιχειρηματικούς στόχους.
- Τα βιομηχανικά εργαστήρια και τα ερευνητικά τμήματα των επιχειρήσεων είναι συνήθως εφοδιασμένα με καλύτερο και πιο σύγχρονο εξοπλισμό, σε σχέση με πολλές αντίστοιχες ακαδημαϊκές μονάδες που εξαρτώνται κατά βάση από την κρατική επιχορήγηση. Αυτό κάνει τους ερευνητές του ιδιωτικού τομέα πιο παραγωγικούς, σε συνδυασμό και με τη σχεδόν πλήρη απαλλαγή τους από άλλου τύπου καθήκοντα, τα οποία αποτελούν συχνά πρόσθετη απασχόληση για τους συναδέλφους τους στα πανεπιστήμια.
- Η αξιολόγηση των προϊόντων του ερευνητικού έργου διαφέρει επίσης στους δύο επαγγελματικούς τομείς. Στα πανεπιστήμια η παραγωγή και η ποιότητα του έργου αυτού μετρούνται συνήθως με τις δημοσιεύσεις, ενώ στη βιομηχανική έρευνα ως αντικείμενα αξιολόγησης είναι συνήθως οι ευρεσιτεχνίες και τα καινοτομικά προϊόντα.
- Παρόλο που η κατάκτηση μιας μόνιμης θέσης στον ακαδημαϊκό χώρο και γενικά στο δημόσιο έρχεται μετά από αρκετά χρόνια δουλειάς, διαδοχικών κρίσεων και αβεβαιότητας, όταν αυτή πραγματοποιηθεί διατηρείται στην υπόλοιπη επαγγελματική ζωή. Από την άλλη μεριά, η σιγουριά της επαγγελματικής θέσης στον ιδιωτικό τομέα εξαρτάται κατά πολύ από τη γενική οικονομική κατάσταση και μπορεί να μη σχετίζεται πάντοτε άμεσα με την πραγματική απόδοση του κάθε ατόμου. Περικοπές δαπανών, που οδηγούν ακόμα και σε απολύσεις επαγγελματιών, είναι ένα συνηθισμένο φαινόμενο του ιδιωτικού τομέα σε περιόδους ύφεσης της αγοράς.

Η εικόνα των διαφορών ανάμεσα στους δύο ευρύτερους επαγγελματικούς χώρους μπορεί να ολοκληρωθεί με μια ειδική αναφορά στο θέμα της κινητικότητας των ερευνητών, που αποτελεί θετικό στοιχείο για

Εναλλακτικές πορείες προετοιμασίας

Με βάση όλα όσα αναφέρθηκαν στο κεφάλαιο αυτό, είναι δυνατό να σχηματοποιηθεί κάθε πιθανός συνδυασμός επιλογών που μπορεί να κάνει οποιοσδήποτε για την ερευνητική του προετοιμασία. Το Σχήμα 2.1 απεικονίζει όλες αυτές τις δυνατότητες.

ΣΧΗΜΑ 2.1

Οι εναλλακτικές διαδρομές της προετοιμασίας ενός νέου ερευνητή

Στις τέσσερις εναλλακτικές διαδρομές προετοιμασίας ενός ερευνητή (Α-Δ) δύο στάδια είναι υποχρεωτικά: οι βασικές (προπτυχιακές) σπουδές (ΒΣ) και το διδακτορικό δίπλωμα (ΔΔ), που συνιστούν τα τυπικά προσόντα ενός νέου ερευνητή. Τα δύο άλλα στάδια –δηλαδή των μεταπτυχιακών σπουδών εξειδίκευσης, που παρέχουν το μεταπτυχιακό δίπλωμα εξειδίκευσης (ΜΔΕ), και της μεταδιδακτορικής απασχόλησης (ΜΔ)– αφορούν πρόσθετη εκπαίδευση και κατάρτιση και λαμβάνονται υπόψη σε κάθε κρίση ως ουσιαστικά προσόντα. Αυτό λοιπόν που πρέπει να συνυπολογίσει κανείς στην επιλογή της προσωπικής του πορείας είναι το πρόσθετο όφελος που θα αποκομίσει με καθένα από τα ΜΔΕ και ΜΔ, σε σχέση και με τον πολύ κρίσιμο παράγοντα που είναι ο συνολικός χρόνος προετοιμασίας.

των ερευνητικών έργων και, γενικότερα, της ερευνητικής διαδικασίας και, στη συνέχεια, στους τρόπους αποτελεσματικής και ορθής οργάνωσής τους. Η εξειδίκευση αφορά μόνο το ερευνητικό αντικείμενο και την εν γένει αντιμετώπισή του, καθώς το σύνολο των ρόλων και των δραστηριοτήτων στην έρευνα περιγράφηκε ήδη στην Ενότητα 1.3.

Πρέπει να σημειωθεί ότι, καθώς το βιβλίο αυτό απευθύνεται κυρίως σε νέους ερευνητές (υποψήφιους διδάκτορες και μεταδιδάκτορες), η έμφαση δίδεται σε ερευνητικά έργα στα οποία η κατηγορία αυτή των ερευνητών είναι πιο πιθανό να συμμετέχει. Τέτοιου είδους έρευνες είναι η εκπόνηση διδακτορικής διατριβής, η διεξαγωγή βασικής ή εφαρμοσμένης έρευνας στο πλαίσιο μιας μεταδιδασκατορικής ενασχόλησης ή και η εκτέλεση ενός χρηματοδοτούμενου ερευνητικού έργου, στο οποίο ο νέος ερευνητής μπορεί να συμμετέχει ως συνεργάτης. Υπό τις προϋποθέσεις αυτές το ενδιαφέρον εστιάζεται σε έρευνα στην οποία ο νέος ερευνητής είναι ή ο κύριος συντελεστής της ή τουλάχιστον ένας από τους πιο βασικούς.

Φάσεις και βήματα της ερευνητικής διαδικασίας

Η ερευνητική διαδικασία, ως σύνολο δράσεων και ενεργειών, αποτελεί μια μάλλον τυποποιημένη ακολουθία βημάτων που είναι απαραίτητα για την ασφαλή ολοκλήρωση μιας έρευνας. Ωστόσο αρκετές παράμετροι, που συνδέονται τόσο με το αντικείμενο όσο και με τους συντελεστές της έρευνας, διαφοροποιούν το μέγεθος (ποσοτικά και χρονικά) της ιδιαίτερης ενασχόλησης σε καθένα από τα βήματα αυτά. Επίσης, λόγω της φύσης της ερευνητικής δουλειάς, η εκτέλεση των συγκεκριμένων βημάτων για πρώτη φορά δεν σημαίνει οριστική ολοκλήρωσή τους, καθώς αρκετές φορές αναθεωρούνται ιδέες, γνώσεις και πρακτικές και έτσι δημιουργείται ανάγκη επανάληψής τους.

Ιδιαίτερο παράδειγμα επαναλαμβανόμενης διαδικασίας αποτελεί η χρήση της βιβλιογραφίας. Όσο πλήρης και αν είναι η αρχική βιβλιογραφική έρευνα, η διαρκής σχετική ενημέρωση στην πορεία εκτέλεσης ενός ερευνητικού έργου αποτελεί μια αναγκαιότητα, τόσο επειδή μπορεί να το απαιτούν οι διάφορες φάσεις του όσο και γιατί στη διάρκεια του χρόνου ενδέχεται να εμφανιστούν καινούριες δημοσιεύσεις άλλων επιστημόνων για το ευρύτερο αντικείμενο της συγκεκριμένης

έρευνας. Η χρήση λοιπόν της βιβλιογραφίας αποτελεί μια πολύ σημαντική δραστηριότητα και για τον λόγο αυτόν αφιερώνεται ένα ξεχωριστό κεφάλαιο (Κεφάλαιο 7) στο συνολικό ζήτημα της βιβλιογραφικής έρευνας.

Μια τυπική κατανομή της ερευνητικής διαδικασίας σε βήματα, που μπορούν να ενταχθούν σε ιδιαίτερες φάσεις, δίδεται στον Πίνακα 5.1. Όπως ήδη σχολιάστηκε, τα βήματα αυτά δεν έχουν την ίδια βαρύτητα, ούτε απαιτούν την ίδια χρονική ενασχόληση. Όμως είναι σχεδόν πάντοτε απαραίτητο να απασχολήσουν τους ερευνητές ενός έργου και αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο παρουσιάζονται εδώ. Με την ίδια λογική και οι τέσσερις επιμέρους φάσεις που εμφανίζονται στον Πίνακα 5.1 επίσης δεν είναι ισοδύναμες. Μάλιστα, καθώς η διάταξή τους ακολουθεί τη χρονική σειρά εφαρμογής τους, ισχύουν όσα αναφέρθηκαν νωρίτερα σχολιάζοντας το Σχήμα 5.1.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.1
Βήματα και φάσεις της ερευνητικής διαδικασίας

Φάσεις	Βήματα
A. Καθορισμός ερευνητικού προβλήματος	1. Ανάλυση της απόφασης για την έρευνα. 2. Επαναπροσδιορισμός της απόφασης ως ερευνητικό πρόβλημα. 3. Καθορισμός ερευνητικού αντικειμένου.
B. Ανάπτυξη κατάλληλου σχεδιασμού	4. Προσδιορισμός και αξιολόγηση τύπου έρευνας και μεθοδολογίας. 5. Αναζήτηση, αξιολόγηση και καθορισμός της κύριας μεθοδολογίας της έρευνας. 6. Προσδιορισμός απαιτούμενης υποδομής και απαιτούμενων δεδομένων.
Γ. Εκτέλεση ερευνητικού σχεδιασμού	7. Αναζήτηση, αξιολόγηση και αξιοποίηση προηγούμενων ερευνών. 8. Αξιολόγηση, επιλογή και προετοιμασία των ερευνητικών εργαλείων. 9. Επίλυση του ερευνητικού προβλήματος και συναγωγή συμπερασμάτων.
Δ. Διάδοση των ερευνητικών αποτελεσμάτων	10. Προετοιμασία και παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Επιλογή συνεδρίων και περιοδικών

Η προηγούμενη παρουσίαση των επιμέρους χαρακτηριστικών των πιο βασικών μορφών διάδοσης της έρευνας μπορεί να διευκολύνει κάθε νέο ερευνητή να κατανοήσει τις αντίστοιχες ιδιαιτερότητες, έτσι ώστε να αντιληφθεί τη διαφορετική αξία που έχει κάθε γραπτή παρουσίαση μιας ερευνητικής εργασίας. Μια συνοπτική εποπτική καταγραφή αυτών των χαρακτηριστικών δίδεται στον Πίνακα 8.1.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8.1

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των γραπτών μορφών διάδοσης της έρευνας

	Άρθρο σε περιοδικό	Άρθρο σε πρακτικά συνεδρίου	Διδακτορική διατριβή	Βιβλίο	Έκθεση ερευνητικού έργου
Μοναδικός συγγραφέας			✓		
Αυτοτελής έκδοση			✓	✓	✓
Περιορισμένη έκταση κειμένου	✓	✓			
Απαραίτητη πρωτοτυπία	✓		✓		
Μηχανισμός αξιολόγησης ποιότητας της έρευνας	✓	✓	✓		
Κατοχύρωση έρευνας	✓	✓	✓		✓
Ευρεία διάδοση και ευκολία πρόσβασης	✓			✓	

Η διδακτορική διατριβή, το βιβλίο και η έκθεση ενός ερευνητικού έργου –ανεξάρτητα από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, που εμφανίζονται στον Πίνακα 8.1– αποτελούν γραπτές μορφές για τις οποίες δεν υπάρχουν εναλλακτικές επιλογές για τον ερευνητή-δημιουργό.

Αυτό συμβαίνει γιατί η μεν εκπόνηση της διδακτορικής διατριβής χρειάζεται αποκλειστικά για την απόκτηση του τίτλου του διδάκτορα, η συγγραφή ενός βιβλίου αφορά μόνο εσωτερική παρόρμηση και ατομική επιλογή του επιστήμονα, ενώ, από την άλλη, η σύνταξη έκθεσης για τα αποτελέσματα ενός ερευνητικού έργου αποτελεί ειδική συμβατική υποχρέωση ανάμεσα στον αναθέτοντα και τον ανάδοχο μιας συνήθως χρηματοδοτούμενης ερευνητικής δουλειάς.

Έτσι ο χώρος όπου ο κάθε ερευνητής μπορεί να σταθμίσει τα ειδικά χαρακτηριστικά των γραπτών μορφών διάδοσης, ώστε να επιλέξει την πιο κατάλληλη για να δημοσιεύσει μια εργασία του, είναι εκείνος των επιστημονικών περιοδικών και ο αντίστοιχος των συνεδρίων που εκδίδουν και τόμους πρακτικών, αποτελώντας με τον τρόπο αυτόν ένα εναλλακτικό «όχημα» για δημοσίευση ερευνητικών εργασιών.

Όταν κάποιος ολοκληρώσει μια έρευνα σε βαθμό που να είναι δημοσιεύσιμη, έρχεται αντιμέτωπος με το πρώτο δίλημμα: «περιοδικό ή συνέδριο;». Γενικά η παρουσία σε διάφορα συνέδρια, ανεξάρτητα από το αν θα ανακοινώσει ή όχι εργασία του, αποτελεί πολύ χρήσιμη πρακτική κάθε ερευνητή που επιδιώκει μια τέτοια επαφή με άλλους συναδέλφους, για να συζητήσει άμεσα μαζί τους τα θέματα που τον ενδιαφέρουν, αλλά και για να ενημερωθεί έγκαιρα και από πρώτο χέρι για αυτά. Υπό την οπτική αυτή το παραπάνω δίλημμα έρχεται σε δεύτερη μοίρα με την εξής έννοια: τα περισσότερα συνέδρια, συμπόσια κτλ. πραγματοποιούνται μετά από έγκαιρη προειδοποίηση (ένα έως και ενάμισι έτος νωρίτερα). Συνεπώς έχει κανείς άνεση χρόνου για να συνεκτιμήσει άλλες παραμέτρους (π.χ., το προσωπικό ενδιαφέρον για τα θέματα του συνεδρίου, το κύρος των οργανωτών, τον τόπο και τον χρόνο της διεξαγωγής του, ακόμα ίσως και το οικονομικό κόστος της συμμετοχής) και να αποφασίσει αν σε πρώτη φάση θα συμμετάσχει, και μόνο στη συνέχεια να σκεφτεί αν θα παρουσιάσει και εργασία του σε αυτό.

Επιπλέον, για τα συνέδρια, λόγω του βασικού στόχου τους, που είναι η αλληλοενημέρωση των μελών της επιστημονικής κοινότητας για την τρέχουσα ερευνητική δραστηριότητα, ο τυπικός κανόνας για τις ανακοινώσεις που μετουσιώνονται και σε άρθρα είναι να παρουσιάζονται είτε τα αρχικά (προκαταρκτικά) αποτελέσματα μιας δουλειάς είτε μια σύνοψη ή ένα μικρότερο μέρος της, εφόσον βρίσκεται σε πιο ώρι-

λόγος στην επιστήμη και στην έρευνα διαφέρει σαφώς από εκείνον που χρησιμοποιείται στη λογοτεχνία και στη δημοσιογραφία. Έτσι δεν προϋποθέτει τόσο αυτό που χαρακτηρίζεται συγγραφικό ταλέντο, το οποίο ενδέχεται να διαθέτει ο δυνάμει συγγραφέας, όσο ειδικές ικανότητες και δεξιότητες καθώς και συγκεκριμένη εμπειρία. Κεντρικός λοιπόν στόχος αυτού του κεφαλαίου είναι να αναδείξει κάθε άξια λόγου πτυχή της χρησιμότητας αυτής δραστηριότητας για την καριέρα των ερευνητών, της επιστημονικής συγγραφής.

Οργάνωση της συγγραφής

Η πανεπιστημιακή εκπαίδευση των φοιτητών των διάφορων επιστημονικών κλάδων εμπεριέχει, σε αρκετό έως μεγάλο ποσοστό των ατομικών τους υποχρεώσεων, τη συγγραφή κειμένων. Πρόκειται για γραπτές εργασίες που αφορούν επιμέρους μελέτες –θεωρητικές, εφαρμοσμένες ή εργαστηριακές– και οι οποίες συντάσσονται στη μορφή συνοπτικών δοκιμίων ή εκθέσεων. Επιπλέον, στο τέλος των προπτυχιακών και των μεταπτυχιακών τους σπουδών, οι φοιτητές συγγράφουν πιο εκτεταμένα κείμενα, γνωστά ως διπλωματικές ή πτυχιακές εργασίες. Μέσω των εργασιών αυτών παρουσιάζουν τα αποτελέσματα μιας αυτόνομης και σχετικά μεγάλης διάρκειας ενασχόλησής τους με ένα συγκεκριμένο επιστημονικό αντικείμενο. Τέλος, όσοι κατορθώσουν να ολοκληρώσουν το υψηλότερο επίπεδο της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης έχουν απαραίτητα συγγράψει και το αντίστοιχα απαιτούμενο εκτεταμένο κείμενο, τη διδακτορική διατριβή.

Με βάση τα προηγούμενα, είναι περισσότερο από βέβαιο ότι ο τυπικός αναγνώστης του παρόντος βιβλίου γνωρίζει ήδη αρκετά για την επιστημονική συγγραφή, είτε άμεσα, έχοντας ο ίδιος συγγράψει αρκετά κείμενα ανάλογου χαρακτήρα, είτε έμμεσα, έχοντας διαβάσει πληθώρα επιστημονικών κειμένων στη διάρκεια των ακαδημαϊκών του σπουδών. Ποιος είναι τότε ο πρόσθετος λόγος ύπαρξης αυτού του κεφαλαίου στον παρόντα χρηστικό οδηγό για νέους ερευνητές; Η απάντηση στο συγκεκριμένο ερώτημα είναι πολλαπλή: α) η σωστή συγγραφή πάντοτε επιδέχεται περαιτέρω βελτίωση μέσω μιας εξειδικευμένης εκπαίδευσης που τελικά είναι απλή, κατανοητή και συνεπώς εφικτή· β) η εκπαίδευση των φοιτητών στην καλή συγγραφή δεν απο-

τελεί την πρώτη προτεραιότητα σε αρκετές πανεπιστημιακές μονάδες, με αποτέλεσμα την ύπαρξη πολλών ελλείψεων και αδυναμιών στην πρακτική άσκηση της συγγραφής: γ) ειδικότερα οι νέοι ερευνητές, οι οποίοι θα ασχοληθούν σίγουρα με τη συγγραφή των κειμένων των διδακτορικών τους διατριβών, πολύ πιθανόν με εκείνη κάποιων άρθρων για περιοδικά ή πρακτικά συνεδρίων και ίσως λίγο αργότερα και άλλων εκτεταμένων δημοσιευμάτων (βιβλίων, ερευνητικών εκθέσεων κτλ.), έχουν απόλυτη ανάγκη της γνώσης των κανόνων συγγραφής και δημοσίευσης τέτοιου τύπου κειμένων, λόγω των ιδιαιτεροτήτων τους.

Θα πρέπει εξ αρχής να τονιστεί ότι η συγγραφή ενός επιστημονικού κειμένου –δεδομένου ότι πρόκειται να δημοσιευτεί και κατά συνέπεια να δημοσιοποιηθεί σε ένα λίγο ως πολύ ευρύ αναγνωστικό κοινό– προϋποθέτει μια σοβαρή διαδικασία υλοποίησης με συγκεκριμένη οργάνωση των επιμέρους ενεργειών. Στον Πίνακα 9.1 διακρίνονται τα τέσσερα βασικά στάδια και οι επιμέρους ειδικές ενέργειες μιας τυπικής διαδικασίας συγγραφής επιστημονικών κειμένων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9.1
Η οργάνωση της συγγραφής επιστημονικών κειμένων

Στάδιο	Ενέργειες
1. Προετοιμασία	<ul style="list-style-type: none"> • Καθορισμός των στόχων συγγραφής του κειμένου • Χρονικός προγραμματισμός • Συλλογή και οργάνωση του απαραίτητου υλικού
2. Κυρίως συγγραφή	<ul style="list-style-type: none"> • Προσδιορισμός περιεχόμενου και διάρθρωση ενοτήτων • Εναλλακτικές αφητηρίες συγγραφής • Δόμηση του πρώτου κειμένου
3. Αναθεώρηση	<ul style="list-style-type: none"> • Έλεγχος ορθής δομής και αλληλουχίας του κειμένου • Έλεγχος ακρίβειας των επιστημονικών θεμάτων • Επαναδιατύπωση του κειμένου
4. Τελική επιμέλεια	<ul style="list-style-type: none"> • Προετοιμασία του εποπτικού υλικού • Επιλογή και εφαρμογή των τεχνικών λεπτομερειών • Έλεγχος αρτιότητας του συνολικού κειμένου

ΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

10.1 Η προφορική παρουσίαση

Για τους περισσότερους επιστήμονες και ιδίως για τους ερευνητές η παρουσίαση σε τρίτους διάφορων θεμάτων αποτελεί κύρια δραστηριότητα που ξεκινά από τα χρόνια των μεταπτυχιακών τους σπουδών και φθάνει μέχρι το πέρας της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας. Από μορφολογική άποψη, οι επιστημονικές παρουσιάσεις μπορούν να διακριθούν στα εξής τρία είδη: α) σύντομη προφορική παρουσίαση-ανακοίνωση, β) εκτεταμένη ομιλία-διάλεξη, και γ) αναρτημένη παρουσίαση (poster). Η τελευταία, παρότι μπορεί να προκαλέσει την προφορική επικοινωνία μεταξύ ατόμων, δεν μπορεί να θεωρηθεί ομιλία. Για τον λόγο αυτόν δεν εντάσσεται στην τρέχουσα ενότητα, που είναι αφιερωμένη στην προφορική παρουσίαση, αλλά εξετάζεται αυτόνομα στην επόμενη (Ενότητα 10.2, «Η αναρτημένη ανακοίνωση»).

Οι ευκαιρίες για να μιλήσει ένας επιστήμονας μπροστά σε δημόσιο ακροατήριο δεν είναι λίγες. Μάλιστα η συχνότητα των ομιλιών αυξάνεται όσο πιο δραστήριος είναι ο ερευνητής και όσο πιο ενδιαφέρον και σημαντικό είναι το έργο που παράγει. Κάποιες από τις δραστηριότητες αυτές ενδέχεται να προκληθούν από τρίτους, π.χ., με προσκλήσεις για χαιρετισμούς εκδηλώσεων, για διαλέξεις σχετικές με ακαδημαϊκά ή ευρύτερα επιστημονικά θέματα, για διδασκαλία σεμιναρίων κτλ. Ωστόσο η επίσημη πρόσκληση δεν αποτελεί τον κανόνα στις επαγγελματικές παρουσιάσεις των ερευνητών, οι οποίοι πολύ πιο συχνά συμμετέχουν με σύντομες ή εκτεταμένες ομιλίες ή διαλέξεις σε συνέδρια, σε ημερίδες και άλλες παρόμοιες εκδηλώσεις, σε δημόσιες

συναντήσεις, σε παραδόσεις μαθημάτων, σε παρουσιάσεις αποτελεσμάτων ερευνητικών έργων κτλ. Όλες οι περιπτώσεις δημόσιων ομιλιών, τις οποίες μπορεί να δώσει ένας επιστήμονας, εμφανίζονται στον Πίνακα 10.1, ταξινομημένες ανάλογα με τη διάρκειά τους (σε δύο κατηγορίες σύντομων και εκτεταμένων ομιλιών-διαλέξεων).

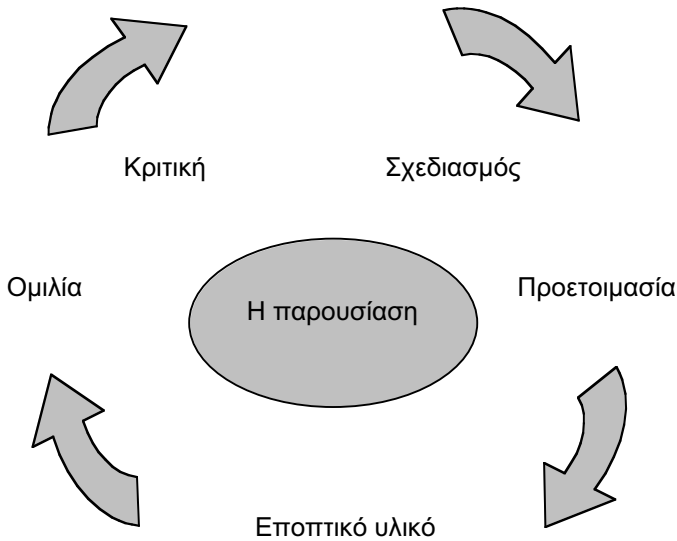
ΠΙΝΑΚΑΣ 10.1
Τύποι προφορικών παρουσιάσεων

Σύντομες ομιλίες	Διαλέξεις
Παρουσίαση σε συνέδριο, συμπόσιο, ημερίδα κτλ.	Προφορική υποστήριξη διατριβής
Παρουσίαση σε άλλη επαγγελματική συνάντηση	Παράδοση μαθήματος, σεμιναρίου κτλ.
Παρέμβαση σε δημόσια επιστημονική συζήτηση	Επιστημονική διάλεξη
Χαιρετισμός σε εκδήλωση	Παρουσίαση ερευνητικού έργου

Οι πιο ενδιαφέρουσες για ανάλυση περιπτώσεις ομιλιών, που αφορούν και τους νέους ερευνητές, είναι εκείνες που σχετίζονται με την παρουσίαση του ατομικού τους έργου ή του έργου της ερευνητικής ομάδας στην οποία εργάζονται. Άλλωστε η παρούσα ενότητα εστιάζεται ειδικά στην προφορική παρουσίαση, δηλαδή σε ομιλία που αφορά την παρουσίαση νέων ή ενδιαφερόντων ζητημάτων, και δενπραγματεύεται γενικού χαρακτήρα ή περιεχομένου ομιλίες. Η πιο παραδοσιακή μορφή προφορικής παρουσίασης ερευνητικής εργασίας είναι εκείνη που γίνεται σε συνέδριο ή σε άλλη, ανάλογου χαρακτήρα, επιστημονική εκδήλωση. Στη συνέχεια λοιπόν η έμφαση δίδεται σε αυτού του τύπου την παρουσίαση, χωρίς όμως να χάνεται η γενικότητα των κανόνων και των χαρακτηριστικών που ισχύουν και για άλλες μορφές ομιλιών.

Στο Σχήμα 10.1 παρουσιάζεται η διαγραμματική σύνδεση των παραμέτρων που προσδιορίζουν μια πετυχημένη προφορική παρουσίαση. Ο σχεδιασμός αφορά κυρίως την αρχική απόφαση για τη συμμετοχή ενός επιστήμονα σε μια εκδήλωση στην οποία θα κάνει μια προ-

φορική παρουσίαση και περιλαμβάνει ζητήματα τεχνικών λεπτομερειών και προγραμματισμού: ημερομηνία, τόπος, τρόπος και έξοδα μετακίνησης, χρονοδιάγραμμα προετοιμασίας κτλ. Από την άλλη μεριά, η κριτική αφορά την εκ των υστέρων σύνθεση των προσωπικών εμπειριών αλλά και απόψεων τρίτων προσώπων που ήταν παρόντα στην εκδήλωση, με στόχο τη συναγωγή συμπερασμάτων και πιθανών τρόπων βελτίωσης της όλης διαδικασίας των παρουσιάσεων για επόμενες εκδηλώσεις.

ΣΧΗΜΑ 10.1

Η πλήρης διαδικασία οργάνωσης μιας προφορικής παρουσίασης

Οι επιμέρους ενέργειες που σχετίζονται με τις δύο αυτές παραμέτρους (σχεδιασμός, κριτική) είναι λίγο πολύ γενικού χαρακτήρα και μάλλον τυποποιημένες, έτσι ώστε να μη χρειάζεται μια λεπτομερή ανάλυσή τους. Αντίθετα, οι άλλες τρεις παράμετροι –προετοιμασία, εποπτικό υλικό και ομιλία– αποτελούν τα εξειδικευμένα στοιχεία μιας προφορικής παρουσίασης, ιδίως όταν αυτή έχει επιστημονικό-ερευνητικό περιεχόμενο, και συνεπώς θα πρέπει να αναπτυχθούν διεξοδικότερα.